

I. ŠILUVOS BAŽNYČIOS STEIGIMO IR DIEVO MOTINOS APSIREIŠKIMO ISTORIJA (XV-XVI a.)

1. *Imaginacinis Petro Gedgaudo portretas.*

Nežinomas Lietuvos dailininkas. XIX a. II p. Istorizmas. Drobė, aliejus. Petras Gedgaudas XV a. vid. davė savo dvaro žemes įsteigti pirmajai katalikų bažnyčiai Šiluvoje.

2. *Oficialus dokumentas lotynų k. skrynioje. 1457 m. Petro Simono Gedgaudo Šiluvos bažnyčios steigimo akto nuorašas, XVII a. Pergamentas. Kopija.*

3. *Iždo skrynia.*

Lietuva arba Rytų Prūsija. XVI a. – XVII a. I ketv. Renesansas. Šioje skrynioje po Dievo Motinos Apsireiškimo buvo rastas, užkastas bažnyčios steigimo aktas, kuris suteikė galimybę atstatyti sunykusią katalikų bažnyčią.

4. *Oficialus dokumentas lenkų k. pasakojanti Apsireiškimo istoriją.* Pergamentas. Kopija. Šis iškilmingas pergamentas buvo pirmasis mūsų dienų nepasiekusio originalaus lenkų kalba užrašyto Šiluvos bažnyčios įsteigimo, praradimo ir susigrąžinimo istorijos teksto, 1661 m. užrašyto Šiluvos prepozito ir Žemaičių kanauninko Mikalojaus Sviechausko, nuorašas. Tikėtina, kad jis buvo sukurtas 1774-1775 m. ruošiantis Šiluvos stebuklingojo Švč. Mergelės Marijos paveikslo karūnavimui.

5. *Paveikslas Švč. M. Marijos Apsireiškimas Šiluvoje.* Rutkovskis Boleslaw. 1931. Šis paveikslas 1931-2003 m. dengė stebuklingąjį Šiluvos Švč. Mergelės Marijos paveikslą bazilikoje.

6. *Paveikslas Švč. M. Marijos Apsireiškimas Šiluvoje.* Nežinomas Lietuvos liaudies menininkas, XVIII a. pab. XIX a. pr., drobė, aliejus. (privataus asmens nuosavybė)

II. STEBUKLINGOJO ŠILUVOS ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS PAVEIKSLO KARŪNAVIMAS IR ŠILUVOS INFULATU LITURGINIAI RŪBAI (XVIII-XIX a.)

7. *Procesijų altorėlis su paveikslu ir reljefu „Šv. Juozapas“/„Šiluvos Švč. M. Marija“.*

K. Danauskas ir Jonas Danauskas. Lietuva. 1883 m. Šiame nešiojamame altorėlyje perteikiamas Šiluvos bazilikos pagrindinio altoriaus stebuklingojo Dievo Motinos paveikslo santykis su tuometiniu Šv. Juozapo šoniniu bazilikos altoriumi.

8. *Paveikslas „Šiluvos Švč. Mergelė Marija“.* Nežinomas Lietuvos dailininkas. Lietuva/Žemaitija XVIII a. III ketv./8-9 deš. Drobė, aliejus. Paveikslo apačioje užrašas lotynų k. liudija, kad paveikslas buvo užsakytas Žemaitijos vyskupo Jono Dominyko Lopacinskio (1762-1778), 1775 m. besiruošiant vainikuoti stebuklingąjį Šiluvos Švč. Mergelės Marijos paveikslą, taip pat gavo Šiluvai infulatūros privilegiją.

9. *Karūnos „Švč. M. Marija su Vaikeliu Jėzumi“ skulptūrai.* Lietuva, Kaunas (?). Tarp 1925-1935 m.. Dešinėje Dievo Motinos karūna, kairėje – kūdikėlio. Švenčiant stebuklingojo Dievo Motinos paveikslo su kūdikiu paveikslo 100 metų karūnavimo jubiliejų, 1886 m. nuspręsta karūnuoti Žemaičių vyskupo M. L. Paliulionio palaimintomis karūnomis Apsireiškimo koplyčios altoriaus skulptūrą. Tačiau pradėdant Antano Vivulskio Apsireiškimo koplyčios projekto statybas 1912 m., teko pernešti šį altorių į bazilikos koplyčią, dabar vadinamą „Ligonių koplytėle“. Tuo tarpu, karūnos buvo pavogtos, o tarpukariu naujai sukurtosios nebebuvo uždėtos. Dabar šios skulptūros stebuklingumą liudija votai metalinių plokštelių ir gintarinių karolių pavidalu.

10. *Votyvinė plokštelė „Širdis“.* Lietuva. XVIII a. II p. Sidabras: kalimas, graviravimas. Išraižyta Mergelės Marijos monograma – dvi „M“ raidės. Padėkos ženklas už gautas Dievo malones. ***Skulptūra Šiluvos Dievo motina su kūdikiu / adoruojantis angelas.*** Nežinomas Lietuvos skulptorius. XIX a. pab. – XX a. pr. Medis, geležis.

11. *Knyga „Uzraszymas niekuriu ypatingu atsitikimu par užtarymo Motinos Szwenczausi Szydłlawos...“* Šiluvos klebono Marcijono Jurgaičio surašyti Šiluvos Dievo Motinos stebuklai įvykę 1886-1925.

12. *Knyga „Apie gaunamas malones Šiluvoje per Šv. Marijos Dievo Motinos užtarymą.“*

Šiluvos parapijos altarista, monsinjoro Eduardo Simaškos surašyti Šiluvos Dievo Motinos stebuklai įvykę apie 1914-1999 metais.

13. *Rožinis su dėžute.* Italija, Milanai. 1993 m. Popiežiaus šventojo Jono Pauliaus II dovana Šiluvos bazilikai, įteikta 1993 m. rugsėjį, jam lankantis Šiluvoje.

14. *Infulato insignijų komplektas:* pastoralas, arnotas, pirštinės, kojinės ir bateliai. Šv. Sostas suteikė infulatūros privilegiją Šiluvos bažnyčiai (1775-1870 m.), kurioje šeši kunigai infulatai galėjo aukoti šv. Mišias su vyskupo insignijomis. Tuo metu Lietuvoje infulatinių bažnyčių buvo tik Vilniaus vyskupijoje, pirmoji – Trakų bažnyčia, o Žemaičių vyskupijoje pirmoji buvo Šiluvos. Popiežiaus Pijaus VI bulėje buvo rašoma: „leidžiame ir duodame visišką galią..., jo vyskupijos papuošimui, vadinti infulatine prepozitūra ir turėti galią laisvai ... laikant mišias, naudoti ir nešioti mitrą, pastoralinę lazda ir ziedą, sandalijas, roketą ir kitas vyskupiškas insignijas; iškilmingai su išvardytomis insignijomis po iškilmingų mišių, mišparų, aušrinių ir kitų pamaldų joje esantiems žmonėms duoti palaiminimą, išskyrus tuos atvejus, kai toje bažnyčioje būtų kurie nors vyskupai arba Apaštalu Sosto legatas ar nuncijus, nes tokiu atveju turi būti gaunamas jų sutikimas.“

15. *Infulos ir infulato bateliai.* Lotyniškas žodis *infula* reiškia galvos raištį, senovėje teikiamą asmenims, pažymint jų šventumą bei neliečiamybę, panašiai kaip vyskupų galvos apdangalas - mitra. Mitra yra aukštųjų Bažnyčios dvasininkų labai aukštas ir puošnus galvos apdangalas, pasiūtas iš brangių audinių, kurių sudaro du standūs, puošnūs skydai (lot. *cornua* - ragai) ir du ant nugaros krentantys kaspiniai (lot. *vittae* - juostelės). Naujais laikais mitrą vyskupas dedasi per iškilmingas mišias, šventimus, kai kurias kitas apeigas. Ji paprastai atitinka kitų rūbų liturginę spalvą.

III. ŠILUVOS ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS GIMIMO BAZILIKOS LIAUDIES PAMALDUMAS (XVIII-XIX a.)

16. *Procesijų altorėlis su dvipusiu paveikslu „Nukryžiuotasis Jėzus“ / „Šv. Barbora“.* Nežinomas Lietuvos dailininkas. XIX a. IV ketv. Nešiojamame procesijų altorėlyje abiejų pusių atvaizdai tarpusavyje sąveikauja, todėl kitapus šv.

Barboros pavaizduotas Nukryžiuoto Jėzaus atvaizdas, liudija į ką žvelgė šv. Barbora kankinystės metu. Šv. Barbora – viena iš populiariausių šventųjų mergelių kankinių, manoma, gyvenusi I a. Mažojoje Azijoje. Barboros individualus atributas yra bokštas su trimis langais.

17. Kontūrinis paveikslas pranašas Danielius liūtų duobėje. Nežinomas Lietuvos dailininkas. XVIII a. III ketv. Ši Senojo Testamento scena priklausė Šiluvos bazilikos Kristaus kapo dekoracijų kompozicijai – per Danieliaus išgelbėjimą tikintiesiems buvo kalbama apie sielos išvadavimą (ankstyvosios krikščionybės malda: išgelbėk mano sielą, kaip „išgelbėjai Danielių liūtų nasrų“), asociatyvus buvo duobės ir kapo grotos sugretinimas, teigiantis Išgelbėjimo ir Prisikėlimo viltį. Pranašas Danielius žvelgia į Švč. Sakramentą.

18. Šiluvos kontūrinis paveikslas „Nukryžiuotasis“, XVIII a. 3-4 ketv. (1663 m.?), Šiluvos Švč. Mergelės Marijos Gimimo bazilika.

19. Liturginiai reikmenys sukurti Lietuvoje:

1) Šv. Inocento ir kankinio Celestino relikvijorius. XX a. I p. iki 1940 m.; *Granato formos komuninė*. XVII a. pab. - XVIII a. pr., *Monstrancija* XIX a. pab. – XX a. I pr.; 2) *Smilkytuvas, Smilkalinė* XVIII a. II p.; Vyskupo Motiejaus Valančiaus *knyga „Žemaičių vyskupystė“*, 1848 m.;

3) *Rankinė žvakidė, Ampulė, Švęsto vandens kibirėlis* XX a. I ketv. (iki 1915 m.).

IV. ANTANO VIVULSKIO ŠILUVOS ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS APSIREIŠKIMO KOPLYČIOS PROJEKTAS (XX a. pr.)

20. Šiluvos Apsireiškimo koplyčios projekto detalė. Antanas Vivulskis. 1905 m. Kartonas, popierius, akvarelė, tušas.

21. Šiluvos Apsireiškimo koplyčios projekto detalė. Antanas Vivulskis. 1906 m. Šviesoraštinė architektūrinio brėžinio kopija.

22. Šiluvos Apsireiškimo koplyčios projekto detalė. Antanas Vivulskis. 1906 m. Kartonas, popierius, akvarelė, tušas.

23. Apsireiškimo koplyčios Albino Degučio sieninės tapybos projektas, XX a. 7-8 deš.

24. Šiluvos Apsireiškimo koplyčios medinių prieangių angelų skulptūros.

Ekspozicijos pradžioje pasitinkantys angelai atpažįstami Balio Buračo fotografijose, kuriose 1929 m. užfiksuotas pagrindinis Apsireiškimo koplyčios fasadas, o 1930 m. - koplyčios medinių prieangių fragmentas. Šių medinių prieangių polichrominius dvisparnius angelus pagal A. Vivulskio projektą sukūrė priešais koplyčią gyvenęs knygnešys, liaudies medžio skulptorius Kazys Rosenas (1848 – 1936). Mediniai prieangiai gelžbetoninę Šiluvos Apsireiškimo koplyčią puošė „žemaitiška dvasia“ iki 1957-59 m. Fasade esanti Dievo Motinos skulptūra išliko.

Šiluvos piligrimų centre įsikūrusi nedidelė kultūros paveldo vertybių ekspozicija yra tarsi raktas arba impulsas į Šiluvos šventovės Švč. Mergelės Marijos Gimimo bazilikos, Švč. Mergelės Marijos Apsireiškimo koplyčios ir jas siejančios, sakralios aikštės, Visuotinės ir Lietuvos Bažnyčios, meno ir istorijos turtų patirtį.

Šiluvos šventovės ekspoziciją sudaro XVI a. II p. - XX a. vid. Šiluvos Švč. Mergelės Marijos gimimo parapijos kultūros paveldo vertybės pasakojančios Šiluvos šventovės sakralios erdvės išskirtinumą. Čia Dievo Motina su kūdikėliu Jėzumi rankose apie 1608 m. apsireiškė piemenėliams ant akmens ariamuose rugių laukuose. Apsireiškimas lydi į krikščionių vienybės tikslą - garbinti Dievo Sūnų – kuris Šiluvoje buvo užmirštas dėl susiskaldžiusių krikščionių.

Ekspozicijos objektai sąveikaudami tarp skirtingų sakralios erdvės polių Šiluvos Švč. Mergelės Marijos gimimo bazilikos ir Šiluvos Švč. Mergelės Marijos Apsireiškimo koplyčios perteikia Apsireiškimo - Dievo Motinos ir žmonių dialogą, kurio dėka susikūrė Šiluvos šventovė ir kuris atsiskleidžia istorijos tėkmėje nuo XVII a. iki mūsų dienų.

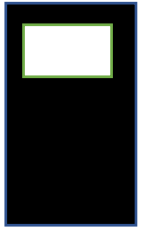
Ekspozicijoje susitinkame su keturiomis Šiluvos šventovės perspektyvomis:

Šiluvos šventovės muziejinė ekspozicija 2021

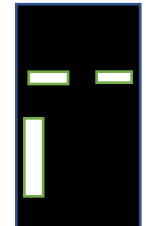
I. **Šiluvos Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčios steigimo ir Dievo Motinos Apsireiškimo istorija (XV-XVI a.)**

Ekspozicijos gilumoje

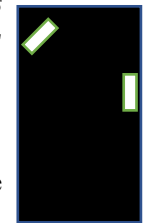
II. **Stebuklingojo Šiluvos Švč. Mergelės Marijos paveikslų karūnavimas ir infulatūros privilegija (XVIII-XIX a.)**

Ekspozicijos kairėje pusėje

III. **Šiluvos Švč. Mergelės Marijos Gimimo bazilikos pamaldumas (XVIII-XIX a.)**

Ekspozicijos dešinėje pusėje

IV. **Antano Vivulskio Šiluvos Apsireiškimo koplyčios projektas (XX a. pr.)**

Ekspozicijos pradžioje

